

## FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2010 rd

### Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 22 § i ordningslagen, lagen om ordningsvakter och lagen om privata säkerhets- tjänster

#### INLEDNING

##### *Remiss*

Riksdagen remitterade den 17 november 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av 22 § i ordningslagen, lagen om ordningsvakter och lagen om privata säkerhetstjänster (RP 239/2009 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

##### *Utlåtande*

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 13/2010 rd) återges efter betänkandet.

##### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- regeringsråd Katriina Laitinen och lagstiftningsråd Pertti Normia, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Camilla Busck-Nielsen, justitieministeriet
- kommissarie Pekka Aho, Polisstyrelsen
- jurist Kimmo Lehtimäki, Polisyrkeshögskolan
- överkommissarie Ari Taipale, polisinrättningen i Helsingfors
- medlem, juris licentiat Timo Kerttula, Finnsecurity ry
- avtalssekreterare Jyrki Sinkkonen, Servicefacket PAM rf

- ordförande Antero Rytkölä, Suomen Nismiesyhdistys ry, även som representant för Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- jurist Rita Ridanpää, Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- ordförande Jarmo Mikkonen, Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry
- ordförande Markku Saikkonen, Turvallisuusalan ammattiliitto ry
- professor Olli Mäenpää
- professor Kaarlo Tuori.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- undervisningsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- högsta förvaltningsdomstolen
- centralkriminalpolisen
- skyddspolisen
- gränsbevakningsväsendet
- Trafiksäkerhetsverket
- Tullstyrelsen
- Finlands Kommunförbund
- Finlands näringsliv
- Finlands Hamnförbund rf
- Finlands Idrott
- Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland ry.

## PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att ordningslagen ändras så, att ordningsvakter förutom i kollektiva trafikmedel och i trafikstationer och köpcentra också ska kunna placeras vid verksamhetsställen inom hälso- och sjukvården, verksamhetsställen inom socialvården, på flygplatser och i hamnar, där upprätthållandet av ordningen är av samma karaktär.

Vidare föreslås det att kvaliteten på yrkesskickligheten och utbildningen i fråga om dem som arbetar inom den privata säkerhetsbranschen förbättras genom ytterligare krav på utbildningen i användningen av maktmedel samt genom att man utvecklar tillsynen över utbildningen. Det föreslås bestämmelser om ett förfarande med myndighetsgodkännande i fråga om

utbildare av vaktare i användningen av maktmedel. Enligt förslaget ska den som ansöker om förnyat godkännande som utbildare av ordningsvakter och i användningen av maktmedel i samband med ansökan fullgöra en repetitionsutbildning. Det föreslås att den övre åldersgränsen för godkännande som vaktare höjs från 65 till 68 år. Ändringarna görs i lagen om privata säkerhetstjänster och lagen om ordningsvakter.

Propositionen är ett led i totalreformen av den lagstiftning som gäller den privata säkerhetsbranschen. Reformen genomförs i två faser. En regeringsproposition som gäller den andra fasen ska enligt planerna överlämnas till riksdagen under höstsessionen 2010.

## UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

### *Allmän motivering*

#### *Allmänt*

I propositionen föreslås att 22 § i ordningslagen (612/2003) ändras så att ordningsvakter kan utses också för flygplatser och hamnar. Den gällande lagstiftningen gör det redan nu möjligt att utse ordningsvakter för järnvägs-, buss- och metrostationer för att bistå polisen i att upprätthålla ordning och säkerhet. De platser som förslaget nu gäller samlar motsvarande människomassor och är även i övrigt likartade när det gäller att upprätthålla ordning. Den föreslagna ändringen är därför inte någon principiellt relevant utvidgning av lagens tillämpningsområde.

Förslaget att placera ordningsvakter på verksamhetsställen inom social- och hälsovården innebär däremot en väsentligare utvidgning. En beklaglig utveckling i samhället har lett till att situationer där det förekommer hot om våld och direkt våld har blivit allt allmänna exempelvis på hälsocentraler, sjukhus och i Folkpensionsanstaltens kundservicelokaler. Verksamhetsställen inom hälso- och sjukvården har i relation till den service som erbjuds visat sig vara ställen där

riskerna för ordningsstörningar har ökat under de senaste åren. I allmänhet uppkommer incidenterna i denna typ av lokaler snabbt och oväntat. I praktiken är det inte möjligt, eller ens ändamålsenligt, att polisen på regelbunden basis skulle vara på plats. Men närvaron av ordningsvakter kunde ha en preventiv effekt och de skulle vid behov omedelbart kunna vidta åtgärder för att upprätthålla ordning och säkerhet och förhindra brott. Förvaltningsutskottet anser därför att den föreslagna lagändringen är motiverad.

Utskottet understryker att det allmänna bär ansvar för att allmän ordning upprätthålls. Ordningsvakterna kan utses endast för att bistå polisen — och i framtiden i vissa fall gränsbevakningsväsendet — men inte för att självständigt upprätthålla ordning. Det finns dessutom skäl att observera att de platser för vilka man i framtiden kan utse ordningsvakter numera allt oftare håller sig med vakter för att skydda egendom och personal. Men det löser inte problemet för de kunder som vistas i lokalerna och har rätt till service. Ordningsvakterna kan däremot skydda såväl personalens som kundernas rätt till säkerhet vid incidenter till dess att polisen kommer till platsen. Utskottet finner det viktigt att man

håller ett öga på hur problemet med ordningsstörningar utvecklar sig på sådana platser för vilka man kan utse ordningsvakter, men också i samhället överlag.

Utifrån utredning finner utskottet propositionen behövlig och lämplig och ställer sig bakom lagförslaget med de kommentarer och ändringsförslag som framgår av betänkandet.

### **Detaljmotivering**

#### **1. Lag om ändring av 22 § i ordningslagen**

22 §. *Rätt att utse ordningsvakter.* I detaljmotiven till paragrafen sägs det att med verksamhetsställen inom socialvården avses bland annat arbetskraftsbyråerna. Grundlagsutskottet påpekar att detta inte motsvarar inte begreppsapparaten i sektorslagstiftningen eller allmänt språkbruk. Vidare konstaterar utskottet att i propositionsmotiven utesluts skolhem och barnskyddsanstalter ur begreppet verksamhetsställen inom socialvården.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår förvaltningsutskottet att 22 § 1 mom. kompletteras med en mening av vilken framgår att med verksamhetsställen inom socialvården inte avses barnskyddsanstalter eller skolhem. Utskottet föreslår också att man i lagen för klarhetens skull, på samma sätt som i motiven, nämner arbetskrafts- och näringsbyråerna och Folkpensionsanstaltens verksamhetsställen som sådan platser för vilka det kan utses ordningsvakter.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att regeringen föreslår att i 22 § 1 mom. stryks det villkor som säger att tjänstgöringsområdet endast vid behov får utsträckas till platser och trafikmedels omedelbara närhet men att den föreslagna ändringen inte motiveras på något sätt i propositionen. I utlåtandet sägs att bestämmelsen bör styra den utseende myndighetens prövningsrätt så att tjänstgöringsområdet inte får bli större än vad som behövs för att allmän ordning och säkerhet ska kunna upprätthållas. Därför måste behovsvillkoret kvarstå i 22 § 1 mom.

#### **2. Lag om ändring av lagen om ordningsvakter**

Utskottet föreslår att lagförslaget godkänns utan ändringar.

#### **3. Lag om ändring av lagen om privata säkerhetstjänster**

24 §. *Godkännande som väktare.* Enligt 24 § 1 mom. 1 punkten i lagförslaget kan en person godkännas som väktare tills han eller hon har fyllt 68 år. Förvaltningsutskottet föreslår dessutom att 24 § 1 mom. 1 punkten ändras så att den motsvarar gällande 24 § 2 mom., enligt vilken ett godkännande som väktare gäller högst tills väktaren fyller 65 år.

29 §. *Att bära maktmedelsredskap.* Utskottet föreslår att den första meningen i 1 mom. kompletteras med ett omnämnande om att inte heller tillfälliga väktare i onödan får bära på sig maktmedelsredskap.

Enligt 29 § 2 mom. får maktmedelsredskap bäras och användas endast av väktare eller tillfälliga väktare som har fullgjort repetitionsutbildning i användningen av maktmedel. Enligt motiven behöver repetitionsutbildning inte fullgöras samma år som personen i fråga har fullgjort utbildningen som väktare eller tillfällig väktare. Detta framgår emellertid inte av lagtexten, som kategoriskt uppställer repetitionsutbildning som ett villkor för att bära och använda maktmedelsredskap. Utskottet föreslår därför att momentet preciseras så att repetitionsutbildning inte krävs det år då själva utbildningen har fullgjorts. Det här betyder att den första repetitionsutbildningen ska genomgåas det kalenderår som följer på utbildningsåret.

Dessutom föreslår utskottet att 29 § 2 mom. ändras eftersom omnämnandet om tillfälliga väktare har fallit bort.

Utskottet föreslår att i 29 § 2 mom. stryks den mening som gäller repetitionsutbildning för utbildare och att 3 mom. kompletteras med en bestämmelse om att utbildare inte årligen behöver genomgå repetitionsutbildning i användning av maktmedel. Men en utbildare som bär skjutva-

pen ska årligen visa att han eller hon har tillräcklig skicklighet i hanteringen av skjutvapen och tillräcklig skjutskicklighet

*43 §. Rätt att få information.* Avsikten var att i samband med RP 58/2009 rd ändra lagens 43 § så att Polisstyrelsen, i stället för inrikesministeriet och länsstyrelsen, har rätt att för utövande av tillsyn av företagen få behövlig information. Avsikten har emellertid inte varit att i de bestämmelser som gällde inrättandet av Polisstyrelsen vid revideringen av polisens förvaltningsstruktur slopa polisinrättningarnas tillsynsuppgifter och därför föreslår utskottet att 43 § (510/2009)

ändras så att också deras rätt att få information nämns i paragrafen.

#### **Lagstiftningsordning**

Av grundlagsutskottets utlåtande framgår att lagförslagen kan behandlas i normal lagstiftningsordning.

#### **Utskottets förslag till beslut**

Riksdagen

*godkänner lagförslag 2 utan ändringar,*

*godkänner lagförslag 1 och 3 med ändringar (Utskottets ändringsförslag).*

#### **Utskottets ändringsförslag**

## **1.**

### **Lag**

#### **om ändring av 22 § i ordningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i ordningslagen av den 27 juni 2003 (612/2003) 22 § 1 mom. som följer:

#### **22 §**

##### *Rätt att utse ordningsvakter*

Polisinrättningen på den ort där ett verksamhetsställe inom hälso- och sjukvården, ett verksamhetsställe inom socialvården, *ett verksamhetsställe vid Folkpensionsanstalten, en arbetskrafts- och näringsbyrå*, ett köpcentrum, en trafikstation, en hamn eller en flygplats är belägna eller från vilken ett trafikmedel avgår kan på ansökan av den som förestår eller innehar platsen eller trafikmedlet bevilja tillstånd att för verksamhetsstället, *arbetskrafts- och näringsbyrån*, köpcentret, trafikstationen, hamnen eller flygplatsen eller det kollektiva trafikmedlet utse ordningsvakter som avses i lagen om ordningsvak-

ter (533/1999) för att bistå polisen eller gränsbevakningsväsendet i att upprätthålla ordning och säkerhet, om det inte är ändamålsenligt att upprätthålla ordning och säkerhet på något annat sätt och upprätthållandet av ordning och säkerhet kräver det av grundad anledning. I tillståndet att utse ordningsvakter skall ordningsvakternas tjänstgöringsområde avgränsas till området för de platser som avses i tillståndet eller det trafikmedel som avses i tillståndet och *vid behov* till deras omedelbara närhet. *Med ett verksamhetsställe inom socialvården avses inte skolhem eller barnskyddsanstalter.*

Ikraftträdandebestämmelsen  
(Som i RP)

---

### 3.

## Lag

### om ändring av lagen om privata säkerhetstjänster

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i lagen av den 12 april 2002 om privata säkerhetstjänster (282/2002) 18 § 1 mom. 3 punkten, mellanrubriken före 20 §, 24 § 1 mom. 1 punkten *och 2 mom.*, 29 §, 42 § 1 och 2 mom., 43 §, 44 § samt 61 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom. 2 punkten,

av dem 29 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 101/2007, 42 § 1 och 2 mom. *och 43 §* sådana de lyder i lag 510/2009 och 44 § sådan den lyder i lag 105/2007, samt

*fogas* till lagen en ny 23 a, 47 a och 49 a § samt till 56 § ett nytt 5 mom. som följer:

18 §  
(Som i RP)

*Godkännande som ansvarig föreståndare, utbildare i användningen av maktmedel samt väktare*

23 a §  
(Som i RP)

24 §

*Godkännande som väktare*

Som väktare kan godkännas en person som  
(1 punkten som i RP)

— — — — —  
Ett godkännande som väktare är i kraft fem år.  
Det gäller dock högst tills väktaren fyller 68 år.  
(Nytt 2 mom.)  
— — — — —

29 §

*Att bära maktmedelsredskap*

I bevakningsuppgifter får en väktare *eller tillfällig väktare* inte i onödan bära på sig maktmedelsredskap. Endast en väktare som har special-

utbildning i användningen av maktmedel får bära och använda skjutvapen, gasspray och teleskopbatong. Skjutvapen får bäras endast i livvaks- eller värdetransportuppdrag eller vid bevakningen av ett bevakningsobjekt som är viktigt med tanke på ett betydande allmänt intresse, om uppdraget med hänsyn till omständigheterna oundvikligen förutsätter att skjutvapen bärs. En tillfällig väktare får inte bära skjutvapen. Bevakningsföretagets ansvariga föreståndare bestämmer särskilt för varje uppdrag när en väktare får bära skjutvapen och gasspray. Om en väktare har använt skjutvapen vid utförandet av en bevakningsuppgift, ska bevakningsföretaget utan dröjsmål underrätta polisinrättningen på den ort där detta skedde.

Endast en sådan väktare eller tillfällig väktare som har fullgjort repetitionsutbildning i användningen av maktmedel får bära och använda maktmedelsredskap. *Repetitionsutbildning behöver emellertid inte genomgå det år då en väktare eller tillfällig väktare har slutfört sin utbildning.* Ett bevakningsföretag vars väktare *och tillfälliga väktare* bär maktmedelsredskap i bevakningsuppgifter ska minst en gång om året för sina väktare *och tillfälliga väktare* ordna utbildning (*repetitionsutbildning i användningen av maktmedelsredskap*) eller övervaka att väktarna

och de tillfälliga väktarna på annat sätt fullgör sådan utbildning. Endast en väktare som årligen visar att han eller hon har tillräcklig skicklighet i hanteringen av skjutvapen och tillräcklig skjutskicklighet får bära skjutvapen.

Endast en i 23 a § avsedd utbildare i användningen av maktmedel får arbeta som utbildare vid specialutbildningen för väktare i användning av maktmedel och vid repetitionsutbildningen för väktare i användning av maktmedel. *En i 23 a § avsedd utbildare i användning av maktmedel som är anställd vid ett bevakningsföretag och som har ett gällande godkännande av polisen som väktare eller tillfällig väktare eller ett godkännande av Polisstyrelsen som utbildare i användningen av maktmedel behöver inte årligen genomgå repetitionsutbildning i användningen av maktmedelsredskap. En utbildare i användningen av maktmedel som i sin arbetsuppgift bär skjutvapen ska ändå årligen visa att han eller hon har tillräcklig skicklighet i hanteringen av skjutvapen och tillräcklig skjutskicklighet.*

42 §  
(Som i RP)

43 § (Ny)

*Rätt att få information*

Utan hinder av att bevakningsföretags eller säkerhetsskyddsföretags medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företagshemlighet har Polisstyrelsen och polisinsrättningarna för utövande av tillsyn rätt att av företagen få behövlig information om företagets verksamhet, personal, ekonomiska ställning och andra liknande omständigheter.

44, 47 a, 49 a, 56 och 61 §  
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen  
(Som i RP)

Helsingfors den 9 juni 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tapani Tölli /cent  
vordf. Tapani Mäkinen /saml  
medl. Thomas Blomqvist /sv  
Juha Hakola /saml  
Heli Järvinen /gröna  
Pietari Jääskeläinen /saf  
Oiva Kaltiokumpu /cent  
Elsi Katainen /cent

Timo V. Korhonen /cent  
Valto Koski /sd  
Outi Mäkelä /saml  
Petri Pihlajaniemi /saml  
Raimo Piirainen /sd  
Lenita Toivakka /saml  
Unto Valpas /vänst  
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.